

УДК 346.92

Т. І. Шинкар

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ІНФОРМАЦІЮ В ІНТЕРЕСАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Проаналізовано господарсько-правовий механізм обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки, а саме такі його елементи, як організаційно-правовий та нормативно-правовий. Здійснено порівняння цих двох господарсько-правових механізмів, що дало змогу визначити різницю між господарськими санкціями та санкціями, які застосовуються у разі загрози національній безпеці, у тому числі щодо обмежень в інформаційній сфері. Звернено увагу на розподіл суб'єктів, до яких застосовуються спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи на резидентів іноземної держави, невизначене коло осіб певного виду діяльності (секторальні санкції) та окремих юридичних чи фізичних осіб, а також суб'єктів, які провадять терористичну діяльність (персональні санкції).

Ключові слова: механізм обмеження прав громадян, національна безпека, право на інформацію, господарсько-правовий механізм обмеження прав на інформацію, господарські санкції, спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи, адміністративно-господарські санкції.

Постановка проблеми. У сучасних умовах Україна перебуває в ситуації, коли в результаті агресії з боку Російської Федерації виникають кризові ситуації, що загрожують національній безпеці України. Це зумовило прийняття Закону України «Про санкції», що, як зазначалося у пояснювальній записці стосовно цього нормативно-правового акта, мало забезпечити створення механізму невідкладного та ефективного реагування на наявні і потенційні загрози національним інтересам і національній безпеці України, включаючи ворожі дії, збройний напад інших держав чи недержавних утворень, завдання шкоди життю та здоров'ю населення, захоплення заручників, експропріацію власності на території України, завдання майнових втрат та створення перешкод для сталого економічного розвитку, повноцінного здійснення громадянами України належних їм прав і свобод [1]. Один із таких механізмів – порядок накладання спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), які є частиною господарсько-правового механізму обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки,

що потребує подальшого наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливо зазначити, що, незважаючи на виняткову важливість і актуальність питання забезпечення національної безпеки, вітчизняна і зарубіжна наука не приділяла достатньої уваги розробленню господарсько-правового механізму обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки, що вказує на істотні прогалини у чинному законодавстві України.

Водночас у правовій науковій літературі теоретичного і методологічного характеру зосереджено чимало ідей та обґрунтованих положень, які стосуються зазначеної проблематики. Теоретичні аспекти сутності механізму обмеження прав людини і громадянина розглянуто у працях таких учених-правознавців, як О. Андрієвська, А. Ашихмина, К. Волинка, О. Дубов, О. Кузнецова, Л. Летнянчин, А. Марущак, А. Мерник, С. Пчелінцев, І. Савенкова, М. Савчин, О. Скрипнюк, Т. Слінько, Є. Ткаченко, О. Тодика, С. Шевчук, В. Шеломенцев та ін. Окремі аспекти

співвідношення адміністративних та господарсько-правових санкцій досліджували вчені В. Аверянов, Ю. Битяк, Е. Демський, В. Ковальський, Г. Смолин та ін.

Незважаючи на значну теоретичну базу дослідження механізму обмеження прав людини і громадянина, у науковій сфері недостатньо розкрито сутність господарсько-правового механізму обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки. Тому наведена проблематика потребує подальшого наукового дослідження.

Виходячи з актуальності і значущості проблеми **метою статті** є визначення господарсько-правових механізмів обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені такі завдання:

– визначити сутність і нормативний зміст поняття механізму господарсько-правового механізму обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки;

– розглянути елементи господарсько-правового механізму обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки;

– проаналізувати види господарсько-правових механізмів обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки;

– визначити шляхи вдосконалення господарсько-правового механізму обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Механізм обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки в загальному вигляді являє собою передбачений законодавством режим тимчасового загального або конкретно-індивідуального призупинення чи звуження обсягу права людини і громадянина на інформацію, яке здійснюється спеціально уповноваженими на це суб'єктами з метою захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз.

З урахуванням того, що інститут обмеження прав є міжгалузевим і включає норми конституційного, адміністративного,

кримінального, цивільного, господарського, трудового права, а організаційно-правові засади обмеження прав людини і громадянина також передбачені нормами різних галузей права, можна говорити про існування механізмів обмеження прав громадянина на інформацію. В інформаційно-правовій сфері це такі механізми обмеження прав громадян на інформацію, як: адміністративно-правовий; господарсько-правовий; цивільно-правовий тощо.

Одним із механізмів обмеження прав громадян на інформацію є господарсько-правовий, який передбачає порядок накладання господарських санкцій на суб'єктів господарювання з метою припинення правопорушення суб'єктом господарювання, ліквідацію його наслідків і застосовується до винної особи та зумовлює певні несприятливі (негативні) для неї наслідки.

Для більш широкого визначення господарсько-правового механізму обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки потребують вивчення такі його елементи, як організаційно-правовий та нормативно-правовий. При цьому нормативно-правова складова включає нормативно-правові акти міжнародного та національного рівнів, що обмежують право особи на інформацію, а організаційно-правова – система державних органів, які мають повноваження обмеження права особи на інформацію і мають право застосовувати відповідні правові форми, засоби та методи обмеження. Таким чином, для визначення механізму господарсько-правового обмеження прав громадян на інформацію в інтересах національної безпеки потрібним є вивчення кожного із цих елементів.

Нормативну основу механізму господарсько-правового обмеження прав громадян на інформацію в інтересах національної безпеки становлять такі нормативно-правові акти, як Конституція України, Господарський кодекс України [2], а також закони України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. № 2939-VI, «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII, «Про санкції» від 14 серпня 2014 р. № 1644-VII, «Про телебачення і радіомовлення» від 21 грудня 1993 р. № 3759-XII тощо.

Організаційно-правовий елемент механізму господарсько-правового обмеження прав громадян на інформацію в інтересах національної безпеки включає діяльність

уповноважених органів державної влади, які за допомогою своїх владних повноважень здійснюють обмеження прав громадян на інформацію в інтересах національної безпеки і мають право застосовувати відповідні правові форми, засоби та методи обмеження.

Після прийняття Закону України «Про санкції» застосування господарських санкцій до телерадіокомпаній та Інтернет-провайдерів, крім суду та Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, стало можливим з боку Ради національної безпеки і оборони України, Президента України та Верховної Ради України. Таким чином, функціонує, з одного боку, господарсько-правовий механізм накладання господарських санкцій у звичайних умовах, а з іншого, – в умовах кризової ситуації, що загрожує національній безпеці України. Саме порівняння цих двох господарсько-правових механізмів дасть змогу визначити різницю між господарськими санкціями та санкціями, що застосовуються у разі загрози національній безпеці, у тому числі щодо обмежень в інформаційній сфері.

Спочатку потрібно проаналізувати зміст та відмінності термінів «господарські санкції» і «спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції)», а також загальний порядок їх щодо суб'єктів господарювання, у тому числі щодо обмеження прав на інформацію.

Так, у Господарському кодексі України визначено, що учасники господарських відносин несуть господарсько-правову відповідальність за правопорушення у сфері господарювання шляхом застосування до правопорушників господарських санкцій на підставах і в порядку, передбачених Господарським кодексом України, іншими законами та договором. Господарськими санкціями визнаються заходи впливу на правопорушника у сфері господарювання, в результаті застосування яких для нього настають несприятливі економічні та/або правові наслідки [2]. Термін «санкція» (лат. *sanctio* – непорушний закон, найсуворіша постанова) означає передбачені законом або договором примусові заходи впливу, міру юридичної відповідальності за порушення законодавства або договірної зобов'язання, що застосовуються до винної особи та зумовлюють певні несприятливі (негативні) для неї наслідки [3, с. 447].

У сфері господарювання застосовуються такі види господарських санкцій: відшкодування збитків; штрафні санкції; оперативно-господарські санкції. Крім зазначених господарських санкцій, до суб'єктів господарювання за порушення ними правил здійснення господарської діяльності застосовуються адміністративно-господарські санкції. Господарські санкції застосовуються у встановленому законом порядку за ініціативою учасників господарських відносин, а адміністративно-господарські санкції – уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування [2].

За порушення встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності до суб'єктів господарювання можуть бути застосовані уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування адміністративно-господарські санкції, тобто заходи організаційно-правового або майнового характеру, спрямовані на припинення правопорушення суб'єктом господарювання та ліквідацію його наслідків.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень та у порядку, встановленому законом, можуть застосовувати до суб'єктів господарювання такі адміністративно-господарські санкції: 1) вилучення прибутку (доходу); 2) адміністративно-господарський штраф; 3) стягнення зборів (обов'язкових платежів); 4) застосування антидемпінгових заходів; 5) припинення експортно-імпорتنих операцій; 6) застосування індивідуального режиму ліцензування на умовах та в порядку, визначених законом; 7) зупинення дії ліцензії (патенту) на здійснення суб'єктом господарювання певних видів господарської діяльності; 8) анулювання ліцензії (патенту) на здійснення суб'єктом господарювання окремих видів господарської діяльності; 9) обмеження або зупинення діяльності суб'єкта господарювання; 10) ліквідація суб'єкта господарювання; 11) інші адміністративно-господарські санкції, встановлені цим Кодексом та іншими законами [2].

До інших адміністративно-господарських санкцій, установлених цим Кодексом та іншими законами, зокрема, можна віднести Закон України «Про санкції», який передбачає, що з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидії

терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави можуть застосовуватися спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції).

Саме застосування таких спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) призвело до закриття телеканалів «112 Україна», «News One» і «ZIK» та деяких Інтернет-ресурсів. Такого роду персональні та секторальні санкції передбачені в указах Президента України: «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 березня 2019 року “Про застосування, скасування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”» № 82/2019; «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 червня 2021 року “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”» № 266/2021; «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”» № 203/2021; «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 червня 2021 року “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”» № 265/2021, «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 березня 2021 року “Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”» № 151/2021 тощо.

За змістом такі спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи можна вважати адміністративно-господарськими, але віднесення санкцій, передбачених Законом України «Про санкції», до адміністративно-господарських досі не отримало єдиної схвальної оцінки як в експертному середовищі, так і у межах правової науки, зокрема, через застосування у цьому Законі терміна «спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи», а не «господарські санкції» або «адміністративно-господарські санкції» [4].

Наприклад, на думку С. І. Юшина, ознаками адміністративно-господарських санкцій є такі: 1) застосовуються за порушення норм законодавства у сфері господарської діяльності,

а не за порушення договірних зобов'язань; 2) повноваженнями щодо їх застосування наділені органи державної влади та органи місцевого самоврядування, елементом компетенції яких є контроль за дотриманням відповідних актів законодавства у сфері господарської діяльності, а не контрагенти за господарським договором; 3) можуть застосовуватися тільки до суб'єктів господарювання; 4) метою застосування є припинення вчиненого порушення та ліквідація його наслідків; 5) строки їхнього застосування передбачені Господарським кодексом України та іншими законами; 6) зазвичай застосовуються в адміністративному порядку; 7) окрім застосування визначених заходів майнового характеру, передбачають ще й примусове здійснення визначених дій стосовно правопорушника [5].

Не всі зазначені вище ознаки підходять до визначення «спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи», зокрема, така властивість, як застосування адміністративно-господарських санкцій тільки до суб'єктів господарювання не збігається із загальною концепцією Закону «Про санкції». Відповідно до цього Закону санкції можуть застосовуватися з боку України по відношенню до іноземної держави, іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність. Тому, по-перше, суб'єктами, на які накладаються відповідні санкції, виступають фізичні особи-нерезиденти, іноземці та особи без громадянства. По-друге, згадування у змісті норми «суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність» має бланкетний характер, тобто відсилання до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 р. № 638-IV та інших нормативних актів у цій сфері.

Аналіз Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 р. № 638-IV дає змогу дійти висновку, що суб'єктами, які провадять терористичну діяльність, можуть бути не тільки нерезиденти, а й резиденти України, тобто вітчизняні юридичні особи та громадяни України за умови наявності в їхніх діях ознак терористичної діяльності. Таким чином, спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи можуть застосовуватися не тільки до іноземної юридичної та фізичної особи, а й до фізичних та юридичних осіб –

резидентів України. Тому потребує роз'яснення з боку Верховного Суду України достатньо широкий перелік суб'єктів, на яких накладаються спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи.

Ще однією відмінністю є строки застосування санкцій. Адміністративно-господарські санкції можуть бути застосовані до суб'єкта господарювання протягом шести місяців з дня виявлення порушення, але не пізніше як через один рік з дня порушення цим суб'єктом встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності, крім випадків, передбачених законом [2]. Рішення щодо застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів повинно містити строк їх застосування, крім випадків застосування санкцій, що призводять до припинення прав, та інших санкцій, які за змістом не можуть застосовуватися тимчасово [4].

Механізм господарсько-правового обмеження прав на інформацію через застосування санкцій розрізняється також порядком обмеження, який передбачений у законах України «Про телебачення та радіомовлення» і «Про санкції». Відповідно до Закону України «Про телебачення та радіомовлення» санкції за порушення законодавства про телебачення і радіомовлення застосовуються за рішенням суду або, у встановлених цим Законом випадках, за рішенням Національної ради телебачення і радіомовлення. У разі порушення законодавства про телебачення і радіомовлення іншими юридичними або фізичними особами Національна рада звертається до суду або до інших органів державної влади для усунення цих порушень у визначеному законодавством порядку [6]. Міру відповідальності та відповідні санкції за порушення законодавства про телебачення і радіомовлення встановлює суд. Національна рада анулює ліцензію на мовлення на підставі рішення суду про втрату чинності ліцензії на мовлення.

Зовсім інший механізм застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів у Законі України «Про санкції», де передбачено, що рішення щодо застосування санкцій приймається Радою національної безпеки і оборони України, вводиться в дію указом Президента України. Рішення щодо застосування санкцій до іноземної держави або невизначеного кола осіб певного виду діяльності (секторальні санкції)

затверджується протягом 48 годин з дня видання указу Президента України постановою Верховної Ради України. Рішення щодо застосування санкцій до окремих іноземних юридичних осіб, юридичної особи, у якій іноземна юридична чи фізична особа є власником істотної участі, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність (персональні санкції), вводиться в дію указом Президента України без згоди Верховної Ради України.

На думку судді Вищого адміністративного суду України у відставці М. Цуркана, у першому випадку обов'язковою для виконання є постанова Верховної Ради, а у другому – указ Президента. Крім того, з формальної точки зору перший вид санкцій містить елементи нормативно-правового акта, а інший – це правовий акт індивідуальної дії. Зрештою, обидва акти можуть бути предметом судового контролю. Причому укази Президента та постанови Верховної Ради можуть перевірятися як на предмет конституційності, так і щодо їх законності [7].

Розрізняються і види санкцій, які застосовуються у звичайних умовах та в умовах кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України. Національна рада може застосовувати до телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги такі санкції: оголошення попередження; стягнення штрафу; анулювання ліцензії на підставі рішення суду за позовом Національної ради [6].

Спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи у сфері обмеження прав громадян на інформацію передбачають: 1) анулювання або зупинення ліцензій та інших дозволів, одержання (наявність) яких є умовою для здійснення певного виду діяльності, зокрема, анулювання чи зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами; 2) заборона користування радіочастотним ресурсом України; 3) обмеження або припинення надання телекомунікаційних послуг і використання телекомунікаційних мереж загального користування [4]. Крім того, відповідно до суб'єктів, до яких застосовуються спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи, розрізняють санкції до іноземної держави або невизначеного кола осіб певного виду діяльності (секторальні санкції) та санкції до окремих юридичних чи фізичних

осіб, а також суб'єктів, які провадять терористичну діяльність (персональні санкції).

Висновки

Установлено, що в умовах кризової ситуації, що загрожує національній безпеці України, накладання господарських санкцій на суб'єктів інформаційної діяльності в інтересах забезпечення національної безпеки та з метою припинення окремих правопорушень, ліквідації їх наслідків у цілому охоплюється чинними механізмами «спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів». При цьому особа, права якої обмежуються в інтересах забезпечення національної безпеки України, переважно усвідомлює сутність і призначення таких механізмів, з урахуванням чого усвідомлює й ті певні несприятливі (негативні) для неї адміністративно-господарські наслідки, яких вона зазнає. Безпосереднє призначення обмеження виявляється у необхідності надання адекватної відповіді держави на загрозу з боку Російської Федерації, що й зумовило врегулювання таких механізмів у Законі України «Про санкції» та їх практичне застосування з боку Ради національної безпеки і оборони України.

Перспективами подальших наукових досліджень господарсько-правових механізмів обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки є аналіз практики їх застосування, формування теоретичного концепту «спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів з метою захисту національної безпеки», а також напрацювання, на основі роз'яснень норм Закону України «Про санкції» з боку Конституційного Суду України (щодо конституційності Закону «Про санкції», указів Президента України, постанов Верховної Ради України), Верховного Суду України, щодо

питань порядку доведення факту загрози національній безпеці, переліку суб'єктів, до яких можуть застосовуватися відповідні санкції, змісту та природи «спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів», порядку оскарження рішень щодо застосування санкцій тощо.

Перелік джерел посилання

1. Пояснювальна записка від 08.08.2014. URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51915 (дата звернення: 22.10.2021).
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 22.10.2021).
3. Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В. Господарське право України. Загальна частина : підручник / за заг. ред. Г. В. Смолина. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 484 с.
4. Про санкції : Закон України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text> (дата звернення: 22.10.2021).
5. Адміністративно-господарські санкції. URL: <https://tyachiv-rda.gov.ua/news/913-adminstrativno-gospodarsk-sankcyi.html> (дата звернення: 22.10.2021).
6. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21 грудня 1993 року № 3759-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#n967> (дата звернення: 22.10.2021).
7. Цуркан М. Які перспективи судового оскарження санкцій, запроваджених указом Президента? URL: https://zib.com.ua/ua/147253-chi_ne_zagrozhuut_nacionalniy_bezpeci_metodi_ii_zahistu.html (дата звернення: 22.10.2021).

Стаття надійшла до редакції 03.12.2021 р.

УДК 346.92

Т. І. Шинкар

ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВОЙ МЕХАНИЗМ ОГРАНИЧЕНИЯ ПРАВ ГРАЖДАН НА ИНФОРМАЦИЮ В ИНТЕРЕСАХ ОБЕСПЕЧЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Проанализирован хозяйственно-правовой механизм ограничения прав граждан на информацию в интересах обеспечения национальной безопасности, а именно такие его элементы, как организационно-правовой и нормативно-правовой. Осуществлено сравнение этих хозяйственно-

правових механізмів, що дало можливість визначити різницю між господарськими санкціями та санкціями, які застосовуються в разі загрози національній безпеці, в тому числі стосуються обмежень в інформаційній сфері. Звернуто увагу на поділ суб'єктів, до яких застосовуються спеціальні економічні та інші обмеження на резидентів іноземних держав, неопределений круг осіб певного виду діяльності (секторальні санкції) та окремих юридичних та фізичних осіб, а також суб'єктів, які проводять терористичну діяльність (особисті санкції).

Ключові слова: механізм обмеження прав громадян, національна безпека, право на інформацію, господарсько-правовий механізм обмеження прав на інформацію, господарські санкції, спеціальні економічні та інші обмеження, адміністративно-господарські санкції.

UDC 346.92

T. Shinkar

ECONOMIC AND LEGAL MECHANISM OF RESTRICTION ON CITIZENS' RIGHTS TO INFORMATION IN ORDER TO ENSURE NATIONAL SECURITY

The author analyzes the economic and legal mechanism of restricting the rights of citizens to information in the interests of national security, namely such elements as organizational and legal and regulatory. It is determined that after the adoption of the Law of Ukraine «On Sanctions» the application of economic sanctions to television and radio companies and Internet providers, in addition to the court and the National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting, became possible by the National Security and Defense Council, the President of Ukraine and the Verkhovna Rada. Due to this, in Ukraine there is on the one hand an economic and legal mechanism for restricting the rights of citizens to information in normal conditions, and on the other hand in crisis situations that threaten the national security of Ukraine. It was the comparison of these two economic and legal mechanisms that made it possible to determine the difference between economic sanctions and sanctions applied in the event of a threat to national security, including restrictions on the information sphere. It is determined that the content of special economic and other restrictive measures can be considered administrative and economic ones, but the classification of sanctions under the Law of Ukraine «On Sanctions» to administrative and economic, the issue is quite ambiguous, as the law «On Sanctions» uses the term «special economic and other restrictive measures», and not economic sanctions or administrative and economic sanctions. In addition, the mechanism of economic and legal restriction of information rights through the application of sanctions provided by the laws «On Television and Radio Broadcasting» and «On Sanctions» differs in the order of restriction, types of sanctions to which subjects apply sanctions and authorities authorized to impose sanctions. It is determined that according to the subjects to which special economic and other restrictive measures are applied, there are sanctions against a foreign state or an indefinite number of persons of a certain type of activity (sectoral sanctions) and sanctions against certain legal or natural persons, as well as entities that carry out terrorist activities (personal sanctions). It is concluded that despite the need to apply special economic and other restrictive measures to protect national security, the Constitutional Court of Ukraine needs clarification of the law of Ukraine «On Sanctions» on the constitutionality of the law «On Sanctions», decrees of the President of Ukraine, Resolutions of the Verkhovna Rada of Ukraine), the Supreme Court of Ukraine on the procedure for proving the threat to national security, the list of entities to which appropriate sanctions may be applied, the content and nature of «special economic and other restrictive measures», the procedure for appealing decisions on sanctions, etc.

Keywords: mechanism of restriction of citizens' rights, national security, right to information, economic and legal mechanism of restriction of rights to information, economic sanctions, special economic and other restrictive measures, administrative and economic sanctions.

Шинкар Тетяна Ігорівна – кандидат юридичних наук, суддя Восьмого апеляційного адміністративного суду
<https://orcid.org/0000-0002-3252-2167>